

SŁAWA NOWIŃSKA
(21.07.1939 – 6.09.2023)

Ze Sławą, córką profesora Zdzisława Rajewskiego, miałam szczęście i przyjemność zaprzyjaźnić się w czasie wspólnego udziału w prowadzonych przez Instytut Historii Kultury Materialnej (dzisiejszy Instytut Archeologii i Etnologii) Polskiej Akademii Nauk wykopaliskach w Czersku pod Warszawą w latach 1978–1982 i w Kaliszu na Zawodziu w roku 1984 (ryc. 1). W gmachu Instytutu pracowałyśmy w sąsiednich pokojach przez wiele lat. Po przejściu Sławy na emeryturę w roku 1994 spotykałyśmy się czasem i wzajemnie odwiedzałyśmy, ale głównie odbywałyśmy długie rozmowy telefoniczne, zarówno o archeologii, jak i o problemach codziennego życia.

Sława, urodzona w Poznaniu w roku wybuchu drugiej wojny światowej, uczestniczyła w wielu archeologicznych badaniach wykopaliskowych w Polsce i za granicą jako rysowniczką i dokumentalistką. Bardzo uzdolniona plastycznie, swój talent wspomagала wiedzą i umiejętnościami uzyskanymi w czasie kursów kreślarskich organizowanych przez Naczelną Organizację Techniczną. Pracowała kolejno w Muzeum Historycznym miasta stołecznego Warszawy (w latach 1958–1963), w Spółdzielni Technik (w latach 1963–1964), w przedsiębiorstwie GEO-WIERT jako „asystent archeologiczny” (w latach 1964–1967), w Pracowni Archeologicznej Państwowego Przedsiębiorstwa Pracownie Konserwacji Zabytków (PP PKZ) w Warszawie (od 1967 do 1971 r.) i wreszcie od 1972 r. przez ponad 20 lat w IHKM PAN. Lista stanowisk arche-

Ryc. 1. Sława Nowińska przy pracy w trakcie badań wykopaliskowych w Kaliszu (1984 r.).

tam, jak śmiało wchodziła do najgłębszych wykopów na zamku w Czersku i dokumentowała barwnie plany i przekroje nawarstwień, zrećnie poruszając się między płątaniną belek powstrzymujących ziemne ściany przed zawaleniem. Jej rysunki zabytków zawsze znakomicie oddawały charakter przedmiotów. Ryciny jej były niezwykle plastyczne, doskonale wykonane, o charakterystycznej kresce. W wielu opracowaniach naukowych wydanych przez Instytut znajdują się ilustracje jej autorstwa. Chętnie dzieliła się swoją wiedzą jako doświadczonej rysowniczkii archeologicznej. To właśnie Sławie zawdzięczam umiejętność rysowania fragmentów ceramiki zabytkowej.

Sława Nowińska była niezwykle wrażliwą i delikatną osobą. Zapamiętałam ją jako bardzo pozytywnie nastawioną do innych osób, pomocną i ciepłą w obyciu. Zawsze bardzo dbała o swój wygląd, nawet w wykopie archeologicznym była elegancka, o świetnym wyczuciu stylu i nienagannych manierach.

Prywatnie, malowanie było jej hobby, któremu poświęciła się zwłaszcza po przejściu na emeryturę. Przepięknie malowała rozmaite kwiaty: róże, tulipany, peonie. Jedna z jej uroczych akwael zdołała ozdobić dzisiaj ścianę w moim domu. Kochała zwierzęta i opiekowała się nimi, zwłaszcza tymi, które wymagały leczenia i szczególnej troski, zarówno w Warszawie, jak i w swojej ukochanej Bochojnicy, gdzie miałam przyjemność kiedyś ją odwiedzić.

Wykopaliska w Czersku i w Kaliszu zapamiętałam jako bardzo miły okres w moim życiu, nie tylko z powodu ciekawych odkryć naukowych, ale głównie ze względu na wspólnie ze Sławą spędzany czas: spacer, wspólne gotowanie, pieczenie ciast i interesujące rozmowy, których będzie mi bardzo brakowało.

ologicznych, które swoją dokumentację zawdzięczają Sławie, jest długa. W okresie pracy w Pracowniach Konserwacji Zabytków uczestniczyła w wykopaliskach na stanowiskach w Raciążu i w miejscowości Starawieś, woj. mazowieckie, w Golubiu-Dobrzyniu, woj. kujawsko-pomorskie, w Szczytnie, woj. warmińsko-mazurskie, w Granicznej, woj. dolnośląskie, w Wierszowie i Sieradzu, woj. łódzkie, a w okresie pracy w IHKM PAN – oprócz wspomnianych już wykopalisk w Czersku i Kaliszu, także w kierowanych przez prof. Zbigniewa Bukowskiego wykopaliskach w Grzybianach, woj. dolnośląskie. Uczestniczyła także w wykopaliskach zagranicznych: w 1964 r. w Mikulčicach (w ówczesnej Czechosłowacji, dzisiaj w Republice Czeskiej), a w 1966 r. – na stanowisku w Gamleby (Szwecja).

W trakcie każdego wykopaliska mocno angażowała się w prace badawcze, wykonywała prace rysunkowe precyzyjnie. Doskonale przedstawiała skomplikowaną stratyografię wielowarstwowych układów odkrywanych podczas wykopalisk. Pamiętam